

Богдан НАДРАГА

**„...ПОКЛИКАНИЙ БОГОМ
ТВОРИТИ ЛЮДЯМ ДОБРО“**

Невпинний плин часу зумовив те, що на білому світі залишається дуже мало колег, які особисто знали Мар'яна Панчишина, співпрацювали з ним, училися у нього.

Автор цих рядків мав щастя бути сучасником професора, чути про нього, навчатися у нього. Моя покійна мати вступила на медичний факультет Львівського університету 1911 року. Згодом вона оповідала мені про одного з перших її знайомих на факультеті — асистента кафедри описової анатомії, молодого доктора Панчишина. Він викладав польською мовою, і багато колег не знало, що він українець. Високі школи хваленої Австро-Угорщини мали польський характер. Проте вже в ті роки доктор Мар'ян ординував улітку в українському санаторії для хворих студентів, що його організувала „Медична громада“ у Горганах.

Після трагічної смерті професора Генрика Кадия доктор Панчишин 1912 року перейшов працювати в терапевтичну клініку професора Антонія Глюзинського. Ґрунтовні знання, працьовитість, наполегливість Мар'яна Панчишина сприяли тому, що він став провідним асистентом, завідувачем рентгенологічного кабінету. Його скерували для підвищення кваліфікації до Німеччини й Англії.

Після створення Польської держави професор Глюзинський переїхав до Варшави і запросив свого здібного асистента на кафедру до столичного університету, де Мар'яна могла чекати велика наукова і викладацька кар'єра. Але в цей час відбуваються значні історичні події, створюється УНР. Д-р Панчишин бере участь у діяльності Українського горожанського комітету, що опікується пораненими і хворими січовими стрільцями, полоненими. З Божого благословення настає зростання національного усвідомлення Мар'яна, і він відмовляється від пропозицій щодо праці у Варшаві, неминучим результатом якої була б остаточна колонізація молодого вченого. Можна припускати, що значний вплив на Панчишина мало знайомство з чотарем Ольгою Кривокульською, яка походила з високопатріотичної родини. У лютому 1921 року вони побралися. Біографи М. Панчишина порівнюють його рішення служити україн-

ському народові з діями Митрополита Андрея, який уникнув полонізації і став одним із провідників нашого народу.

У міжвоєнні роки моя мати співпрацювала з М. Панчишиним в Українському лікарському товаристві, в амбулаторії Народної лікарни та лікарні ім. Митрополита Андрея Шептицького. Слід підкреслити, що УЛТ збирало щотижня у своїх домівках членів Товариства на сходинах, на яких поєднували фахові реферати окремих колег з товариською гутіркою.

Треба згадати, що після приходу німецьких військ до Львова 30 червня 1941 року в будинку Просвіти на площі Ринок, 10 відбулися збори представників громадськості, на яких було проголошено відновлення Української Республіки. Тимчасовий уряд очолив Ярослав Стецько, а М. Панчишина було призначено міністром охорони здоров'я. Але ця ідилія тривала недовго. Українські політичні діячі були заарештовані, а 1 серпня 1941 р. Галичину включено до складу Генеральної губернії як її „дистрикт“. Німецька влада закрила всі високі школи. Українські громадські діячі, зокрема М. Панчишин, намагалися відновити медичний факультет.

У воєнні часи була велика небезпека поширення серед населення та німецьких військовиків інфекційних недуг. Це було однією з причин для відновлення на початку 1942 року діяльності медичного факультету, завдяки активним діям деяких громадян, зокрема Андрія Ластовецького і Мар'яна Панчишина.

Моє близьке знайомство з професором М. Панчишиним відбулося 1942—1943 роках, коли я навчався у Медичному інституті та був у „факультеті“ (так у той час називали студентську практику) в терапевтичній клініці, яку він очолював. Тоді ця клініка містилася у будинку на вул. Пекарській, 69, де тепер адміністративний корпус Львівського національного медичного університету.

Професор Панчишин приходив у клініку близько 11 години в супроводі групи студентів. Через антиукраїнську діяльність Армії Крайової існувала загроза життю М. Панчишина, і це потребувало супроводу його навіть упродовж білого дня.

Візита завідувача кафедри до пацієнтів відбувалася у поважній і водночас сердечній обстановці. Першочергово оглядали хворих, які надійшли напередодні. Хтось з асистентів, які того часу працювали у клініці (Дмитро Луцик, Степан Мартинів, Степан Барвінський, Богдан Гординський, Богдан Олесницький, Роман Осінчук, д-р Стадницький, Ірина Лев), доповідав анамнестичні дані, результати проведення обстежень. Професор ретельно оглядав хворого, диктував *Status presents*, згідно з усіма канонами завершував детально сформульованим діагнозом латинською мовою з рекомендаціями щодо подальшого обстеження та лікування. Один із студентів, найчастіше Роман Назарук, записував зі слів професора статус. Після огляду хворих, які надійшли, наставала черга пацієнтів, які потребували повторної консультації. Обхід тривав довго, іноді до вечора, але ніхто ні з

лікарів, ні з середнього медичного персоналу не дозволяв собі піти з обходу. Таких обмежень, як години праці, для Мар'яна Панчишина не існувало, він віддавав весь час, усі свої сили хворим чи у клініці, чи приймаючи їх у домашній ординації.

Хочу згадати Святий вечір 1943 року, коли обхід проходив довше, ніж звичайно. Вже стемніло, ходити вулицями було небезпечно, і моя мати зателефонувала у клініку довідатися, чому мене нема так довго. Трубку підняв професор та потішив маму, що Богдан уже пішов додому і скоро прийде. На закінчення розмови він сказав: „Пані доктор, ви ж знаєте, що в лікарів час роботи необмежений, і у свята хворі також їх потребують“. Ці слова я запам'ятав надовго і намагався усі наступні роки — чи працюючи на кафедрі нормальної фізіології у Львові, чи педіатром у Сибіру, чи в Самбірській дитячій лікарні — дотримуватися настанов незабутнього Вчителя.

Згодом тяжко захворіла моя мати. Професор Собчук, який провів усі необхідні аналізи, поділився зі мною тривогою, що отримані результати дуже невтішні. Схвильований, я звернувся за порадою до М. Панчишина. Він ретельно обстежив хвору і, як рідний батько, заспокоїв мене, що все буде добре. Цим підтвердилася давня істина про відносне значення допоміжних методів обстеження. Він не помилився.

Похила постать професора Панчишина, повільні рухи, погляд добрих очей, притишений голос, відсутність будь-якого поспіху. Це одразу заспокоювало тих, хто просив у нього поради, допомоги, розради. Він був блискучим діагностом — ґрунтовні знання, великий досвід, гостра спостережливість, аналітичний розум — усе це несло славу про нього по всьому краю. Але, мабуть, найбільше притягали до нього безмежна доброта, любов до ближнього, співчутливість і виrozumілість. Мар'ян Панчишин був доступний для усіх — багатих і бідних, вершків суспільства і простих селян з далеких сіл, робітників, студентів і вчителів, своїх і чужих. Він був покликаний Богом, щоб творити людям добро.

Востаннє я бачив професора, коли він спочивав, зморений безмежними трудами, безмежним горем та болем, у труні в церкві святих Петра і Павла на Личакові. Після панахиди, яку відслужили владика Йосип Сліпий разом з іншими архиереями — Йосафатом Коциловським з Перемишля, Никитою Будком та Николаєм Чарнецьким, вдячні учні цілували руки вчителя, прощаючись з ним востаннє. Велелюдна процесія просувалася Личаківською, Чернігівською, Пекарською вулицями, на сходах клініки прощалися з професором доцент Роман Осінчук і головна сестра пані Кавуля. Під сумні звуки пісні „Чуєш, брате мій“ труну запечатали в родинній гробниці на Личаківському цвинтарі.

У 2000 році Мар'ян Панчишин повернувся у свою колишню домівку на вулиці Кармелюка, де нині Музей історії медицини Галичини — застиг у бронзі на площі перед обласною лікарнею...